

РЕЦЕНЗИЯ

на

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор”

Професионално направление (шифър 8.3) „Музикално и танцово изкуство”, докторска програма „Хореография”

Докторант: Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова, докторант към катедра „Хореография” на Факултет по изкуствата при Югозападен университет „Неофит Рилски”

Тема: Европейски състезателни бални танци през XX-XXI век – методика на усвояване

Научен ръководител: доц. д-р Златин Костов

Рецензент: доц. Георги Константинов Гаров, ръководител катедра „Хореография” при ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Рецензията е изготвена въз основа на представени от докторанта дисертационен труд, автореферат, справка за приносите в дисертационния труд, публикации по темата на дисертационния труд, в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките”.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита от катедра „Хореография” при ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград на 16.05.2018 г.

Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова завършва бакалавърска степен през 1997 г., специалност хореографска педагогика със специализация „Спортни танци” в ЮЗУ „Неофит Рилски”. През 2002 г защитава магистърска теза във Факултета по педагогика на същия университет на тема: „Организация и управление на извънучилищните форми за развитие на хореографската култура”. От 1998 г. е лицензиран

треньор по спортни танци. От 2002 г. е лицензиран съдия по спортни танци. От 1998 г. е създател на клуб по спортни танци „Карат“, председател на управителния съвет и треньор. От 2000 г. е преподавател по всички дисциплини, свързани със спортния танц, в катедра „Хореография“ при ЮЗУ „Неофит Рилски“. От 2013 г. е член на Dance World Cup, а от 2014 г. – на Българската професионална танцова асоциация. От 2016 г. е Директор на Център за личностно и творческо развитие на децата на Благоевград.

Тъкмо тази богата биография и натрупан опит естествено води и до избора на темата за научно изследване **„Европейски състезателни бални танци през ХХ–ХХІ век – методика на усвояване“**. Тя е актуална и полезна по своя замисъл и практическа насоченост. Дисертацията представя характеристиките на състезателните бални танци и предлага методика за обучение и в този смисъл смятам, че е предназначена за доста голяма и разнородна аудитория.

Анализ на съдържанието на дисертацията:

Дисертационният труд на Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова е с обем 250 страници, от които 8 страници увод; 204 страници изложение, структурирано в четири глави; 3 страници заключение; три приложения в рамките на 11 страници; използваната литература е в рамките на 8 страници, като предложените заглавия са 116. Четирите глави са структурирани с отделни раздели и след всяка от тях са направени конкретни изводи и обобщения.

В **увода** ясно са формулирани обектът и предметът на дисертацията, очертана е основната цел: „Създаване на педагогически модел за усвояване на културата на европейските състезателни (спортни) бални танци от ХХ–ХХІ век чрез адаптирана методика за развитие и усъвършенстване на танцови способности у ученици, студенти и социални танцьори при

обучението им, като компонент от развитието на тяхната танцова култура, осигуряващ формирането на танцова компетентност“ (с. 10). За реализирането на тази основна цел Гаврилова си поставя конкретни и ясно очертани задачи: да анализира литературни източници и педагогически системи за обучение; да разработи адаптирано описание на техниката на изпълнение на основен фигурен материал в европейските състезателни бални танци с цел оптимизиране на съществуващия модел на подготовка на танцови учители в тези танци; да разработи научно-обоснован модел на обучение и формиране на изпълнителска компетентност у ученици, студенти и социални танцьори; да разработи модел за усвояване на европейските състезателни бални танци като елемент от социалната музикална и танцова култура на ученици, студенти и социални танцьори в България.

Използвани са методи, които спомагат за достигането на научните резултати, а именно: анализ на различни форми на практикуване на изследваните танци и системите за подготовка на техните изпълнители; разработване на адаптирана програма за обучение в тези танци, съобразена с различните нива на изпълнителите; очертаване на оптималните условия за изява на индивидуалността на участниците.

В първа глава „Европейски бални и състезателни танци“ докторантката представя предпоставките за възникване и картината на развитие на *европейските социални бални и спортните (състезателни) танци*. В началото е предложена хипотеза за възникването на танца въобще и идеята за неговата социална роля. Чрез направените исторически съпоставки ясно се очертава създаването и трите различни роли на *европейските социални бални и спортните (състезателни) танци*. От една страна е тяхната социална, образователна и приобщаваща функция, когато се танцува без строги правила на изпълнение. От друга страна танците развиват физиката и се практикуват като спорт, изпълняват

се по определени правила и придобиват състезателен характер. Третата проява на тези танци е сценичната, предназначена за изпълнение пред публика.

На базата на проучена литература и непосредствен контакт с едни от най-добрите специалисти по спортни и състезателни танци у нас – Васил Димитров и Златин Костов, докторантката ни запознава с възникването и развитието на различните школи в България, както и школите в чужбина. Съществена информация дава представянето на възникналите у нас и по света институции и организации, които се занимават с *европейските социални бални и спортните (състезателни) танци* и които са в основата на организираните на различни нива изяви, състезания и конкурси.

Във втора глава „*Техника на изпълнение на европейските състезателни бални танци*” ясно личи практическият опит на Цветанка Гаврилова-Иванова като изпълнител, хореограф и преподавател по състезателни бални танци. Тя последователно и с вещина описва стилистиката и начините на изпълнение на този вид танци, предлага детайлни модели на танцуване, разкрива спецификите на различните танцови пози и движения. В тази глава докторантката очертава стила на най-популярните за този жанр танци: английски валс, виенски валс, бавен фокстрот, куик степ, танго. Дадено е подробно очертание на линиите на тялото, стойката, моделите на движение, контактът и взаимодействието между партньорите. Стриктно са определени особеностите в зависимост от стила на изпълнение – социален или състезателен. Характеризирани са танцовите движения и основните фигури в европейските състезателни бални танци – английски и виенски валс, бавен фокстрот, куик степ, танго, като за онагледяване са приложени таблици и схеми. Предложената система за описание на танца е изчистена и на достъпен език, с точни и ясни обозначения на отделните елементи, и е допълнена с илюстрации. В

този смисъл би послужила на широк кръг от хора, които се интересуват от танци, а не само на тесните специалисти.

Трета и четвърта глава са особено ценни заради практико-приложната и методическата си насоченост. Богатият набор от методи, най-вече от дидактиката, които докторантката успешно адаптира към обучението по спортни танци в тези две глави могат да бъдат използвани от различен тип специалисти, работещи в този бранш. В **трета глава** „*Развитие на танцови способности в състезателните (спортни) бални танци*“ са очертани основните дейности, свързани с обучението и структурата на урока, определени са акцентите при обучение в две различни системи – спортно-състезателната и системата на социалното танцуване. Посочена е постепенната стандартизация на стъпките и движенията при балните танци, което ги прави разпознаваеми навсякъде по света, но в същото време ги лишава от своеобразието и колорита, типични за първоизточника им. Разгледани са разнопосочните въздействия на танца и съответно посоките, в които може и трябва да работи учителят по танци, който е едновременно треньор и възпитател, творец и лидер. Анализирани са особеностите при преподаване и развиване на танцови умения на деца, при които танцуването допринася за общото им израстване и развитие. Отделен акцент получава обучението на състезатели по бални танци, където задачите и перспективите са различни, а именно усвояване на регламентирани стъпки и движения, правила и изисквания, както и развиване на стремеж към усъвършенстване и завоюване на призове. Последователно са разгърнати методите на обучение в различни възрастови групи и в групи с различно ниво на напредналост в танцуването и в състезателните умения. Очертани са и различните системи за подготовка и усъвършенстване на състезателите по спортни бални танци: спортно-състезателна и танцово-състезателна.

В четвърта глава „*Усвояване на европейските състезателни бални танци като социална, музикална и танцова култура*“ акцентът е поставен върху популяризирането на европейските състезателни бални танци не само като спорт, но и като художествена дейност, която развива и обогатява индивидуалната и социалната култура. Любителите на танца като масово изкуство, като начин на общуване и забавление са много повече от „състезатели, атлети, професионалисти, артисти“, поради което включването на европейските бални танци във формалното и неформалното образование има съществена значимост. Напоследък значително нараства броят на танцови школи и клубове, което показва повишения интерес в обществото към този вид занимания, но показва и по-голямата необходимост от добре подготвени преподаватели и педагози. Предложеният от авторката педагогически модел за обучение в социално танцуване в този смисъл отговаря на възникналата нужда и дава насоки за работа на всички онези, които биха се посветили на тази дейност. Не помалко полезна за практиката е и предложената методика за усвояване на европейските бални танци с обосноваване и обясняване на терминологията и с конкретни указания за организацията на учебния процес чрез съответна програма и тематичен план.

Заклучението, озаглавено „*Обобщение и изводи*“, съвсем накратко прави равносметка на най-важните изводи, до които авторката е стигнала в текста си. Освен представяне на приноси и посочване на използваната при подготовката на текста литература, в края има и приложение – фигурен материал по европейски състезателни бални танци, дадени в таблица. Достоянство на труда е, че всяка глава завършва с обобщения, които припомнят и подчертават акцентите и подчертават проблемите, поставени и анализирани в нея. Това придава стегнатост и нагледност на труда и помага за неговото осмисляне. Изложението е логично и балансирано. Езикът е ясен, точен и достъпен.

Приноси:

Дисертацията на Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова със заглавие „Европейски състезателни бални танци през XX-XXI век – методика на усвояване” е успешно и актуално изследване и има достоен научен и практически принос за развитието на обучението по танцова култура в България.

1. Разработен е обстоен и систематичен, исторически и географски преглед и анализ на съществуващите български литературни източници за периода от Освобождението до наши дни, отразяващи появата, развитието и трансформациите на танцовата форма европейски състезателни (спортни) бални танци в България.

2. Анализирани са различните форми на практикуване на европейските състезателни (спортни) бални танци – социална (социални бални танци), състезателна (състезателни бални танци) и спортна (спортни танци), както и системите за подготовка на танцьори в тях. Обосновано е съществуването на значителен дисбаланс в тяхното развитие и съвременно състояние у нас.

3. С цел по-целенасочена и ефективна организация на образователния процес по усвояване на европейските състезателни (спортни) бални танци, са разработени 3 отделни нива на развитието на танцови способности в този танцов стил – бронзово (основно), сребърно (междинно) и златно (напреднало).

4. Създаден е адаптиран, авторски модел на описание на техниката на изпълнение на основния фигурен материал в европейските състезателни (спортни) бални танци и са предложени ефективни методи на усвояване, съобразени с уменията на обучаваните.

5. Предложени са ефективни методи на обучение, изискващи интегрирани знания и умения, необходими в ежедневната дейност на учителя по танци.

Препоръки:

В случай, че текстът бъде публикуван, е необходимо прецизно обяснение за произхода на използваната терминология. Например: според кой автор или в кое издание *„Европейските състезателни /спортни/ бални танци от хореографска гледна точка се причисляват към дуетно-ансамбловата дивертисментна форма, включваща елементи и от тематично-вариационната действена форма“* (втора глава, стр. 62); от къде произлиза термина за измерване на темпото *такт в минута* и какво налага използването тъкмо на това означение (от стр. 77 до стр. 174) ?

Становище:

Дисертационното изследване на тема *„Европейски състезателни бални танци през XX-XXI век – методика на усвояване“* се отличава с безспорни и значими изследователски резултати. Това ми дава основание да препоръчам на членовете на уважаемото жури, да присъди на Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова образователната и научна степен „доктор“ по професионалното направление *„Музикално и танцово изкуство“*, шифър 8.3, докторска програма *„Хореография“*.

30 август 2018 г.
гр. Благоевград

Изготвил рецензията:
доц. Георги Гаров